

ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Викладач: доктор політичних наук, професор, Кіндратець Олена Миколаївна

Кафедра: Політології, 4 корпус, ауд. 310

E-mail: kin-el@ukr.net

Телефон: (061) 289-12-54

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення)

Освітня програма, рівень вищої освіти:	Політологія Магістр						
Статус дисципліни:	Обов'язкова						
Кредити ECTS	6	Навч. рік:	2023-24 2 семестр	Рік навчання	1	Тижні	14
Кількість годин	180	Кількість змістових модулів	10	Лекційні заняття – 28 Семінарські заняття – 28 Самостійна робота – 124			
Вид контролю:	екзамен						
Посилання на курс в Moodle	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=7295						
Консультації: час консультація за розкладом консультацій (розміщено на стенді кафедри) Moodle (форум курсу), Zoom							

ОПИС КУРСУ

Курс є необхідною складовою частиною базової теоретичної та практичної підготовки студента, що навчається за освітньою програмою «Політологія», а також є основою для подальшого вивчення спеціальних дисциплін.

Курс «Етнонаціональна політика в сучасній Україні» складається з 10 змістових модулів:

1. Сутність та особливості етнонаціональної політики.
2. Функції та принципи етнонаціональної політики в Україні.
3. Суб'єкти етнонаціональної політики.
4. Етнонаціональні відносини в поліетнічній державі.
5. Становлення української етнонаціональної політики.
6. Етнонаціональна політики в сучасній Україні.
7. Політико-правова база та засади етнонаціональної політики України.
8. Актуальні проблеми етнонаціонального розвитку в Україні в кінці ХХ століття.
9. Етномультікультурність в Україні.
- 10

Основною **метою** викладання курсу є вивчення студентами-політологами ключових напрямків етнонаціональної політики в сучасній Україні.

Основними **завданнями** курсу є: ознайомлення із особливостями етнонаціональної політики, першими кроками втілення етнополітики, суперечливістю етнонаціональної політики в УРСР, стратегією етнонаціонального розвитку незалежної України; з'ясування особливостей етнонаціональної сфери в сучасній Україні, суті етномультікультуралізму та умов формування толерантності в поліетнічному суспільстві.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У разі успішного завершення курсу студент **зможє**:

- фахово тлумачити головні терміни теоретичного курсу;
- самостійно одержувати й використовувати отримані поглиблені знання з теоретичного курсу;
- організовувати власну навчальну та науково-дослідну діяльність;
- самостійно ставити конкретні завдання наукових досліджень;
- критично аналізувати й обговорювати проблеми, пов'язані з дослідженням етнонаціональної політики України.
- застосовувати теоретичні знання на практиці.

Використання новітніх програмних засобів під час виконання практичних та семінарських завдань розвине як загальні, так і професійні компетенції слухачів.

Змістове наповнення курсу, що викладається на лекційних і лабораторних заняттях та засвоюється студентом під час самостійної роботи, забезпечує набуття **компетентностей**:

ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК08. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти.

СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному рівні.

СК09. Спроможність до активної участі у процесах національного відродження держави, її політичних та громадських інституцій поствоєнного періоду

Програмні результати навчання:

ПР 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

ПР 04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.

ПР 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ПР 07. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

ПР 09. Пропонувати власні способи вирішення політологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання

ПР 10. Реалізовувати в практиці політичної діяльності навички політичного аналізу та прогнозування актуальних державотворчих процесів в Україні та світі.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Презентації лекцій, плани занять, методичні рекомендації до виконання індивідуальних та практичних завдань, групових творчих проектів розміщені на платформі Moodle:

<https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1616>

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Поточні контрольні заходи

Теоретичний контроль (кількість балів зазначено на сторінці дисципліни в moodle) – усні (до 2 балів за один контроль) та письмові (до 5 балів за один контроль) опитування на лекціях, лабораторних заняттях, тестування – (до 5 балів за тест).

Практичний контроль (кількість балів зазначено на сторінці дисципліни в moodle) – розв'язання практичних завдань, завдань самостійної роботи (до 5 балів за один контроль), письмові контрольні роботи (до 5 балів за один контроль, двічі на семестр), тестування – (до 5 балів за тест). Реферат – оволодіння матеріалом, що виноситься на самостійну роботу (до 3 балів за один реферат, один раз на семестр).

Підсумкові контрольні заходи:

Індивідуальне дослідницьке завдання, проект (ІДЗ, можливо виконання у групі з двох, трьох студентів).

ІДЗ видається за один – два місяці до завершення теоретичного навчання поточного семестру. Термін виконання не менше одного місяця. Виконане ІДЗ, на передостанньому тижні теоретичного навчання поточного семестру подається викладачеві у вигляді оформленої пояснювальної записки (постановка задачі, виклад основного матеріалу, висновки та рекомендації).

На останньому тижні проводиться публічний захист у групі (до 20 балів).

Формат захисту ІДЗ проекту: презентація, тривалістю до 10 хвилин та відповідь на задані присутніми питання (до 5 хвилин).

Детальні вимоги та практичні рекомендації до виконання ІДЗ на сторінці курсу у Moodle та на поточних консультаціях.

Результати ІДЗ можуть стати основою для доповідей на студентських науково-практичних конференціях.

Залікове тестове завдання (до 20 балів) – проводиться у системі Moodle. Критерії оцінювання та вимоги до тесту наведено в інструкції до тесту та поточній консультації.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
Силабус навчальної дисципліни

Контрольний захід		Термін виконання	% від загальної оцінки
Поточний контроль (max 60%)			60
Змістовий модуль 1	Теоретичний контроль. Практичне завдання за змістовим модулем.	Тиждень 1 Тиждень 1	
	Семінарські завдання	Тиждень 1	
Змістовий модуль 2	Теоретичний контроль. Практичне завдання за змістовим модулем.	Тиждень 2 Тиждень 2	
	Семінарські завдання	Тиждень 2	
Змістовий модуль 3	Теоретичний контроль. Практичне завдання за змістовим модулем.	Тиждень 3 Тиждень 3	
	Семінарські завдання	Тиждень 3	
Змістовий модуль 4	Теоретичний контроль. Практичне завдання за змістовим модулем.	Тиждень 4 Тиждень 4	
	Семінарські завдання	Тиждень 4	
Змістовий модуль 5	Теоретичний контроль. Практичне завдання за змістовим модулем.	Тиждень 5 Тиждень 5	
	Семінарські завдання	Тиждень 5	
Змістовий модуль 6	Теоретичний контроль. Практичне завдання за змістовим модулем.	Тиждень 6 Тиждень 6	
	Семінарські завдання	Тиждень 6	
Змістовий модуль 7	Теоретичний контроль. Практичне завдання за змістовим модулем.	Тиждень 7 Тиждень 7	
	Семінарські завдання	Тиждень 7	
Змістовий модуль 8	Теоретичний контроль.	Тиждень 8	
	Семінарські завдання	Тиждень 8	
	Теоретичний контроль.	Тиждень 9	
	Семінарські завдання	Тиждень 9	
	Теоретичний контроль.	Тиждень 10	
	Семінарські завдання	Тиждень 10	
	Теоретичний контроль. Практичне завдання за змістовим модулем.	Тиждень 11 Тиждень 11	
	Семінарські завдання	Тиждень 11	
Змістовий модуль 9	Теоретичний контроль.	Тиждень 12	

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
Силабус навчальної дисципліни

	Семінарські завдання	Тиждень 12	
	Теоретичний контроль. Практичне завдання за змістовим модулем.	Тиждень 13 Тиждень 13	
	Семінарські завдання	Тиждень 13	
Змістовий модуль 10	Теоретичний контроль. Практичне завдання за змістовим модулем.	Тиждень 14 Тиждень 14	
	Семінарські завдання	Тиждень 14	
Підсумковий контроль (max 40%)			
Екзаменаційний тест за курс			20
Захист індивідуального дослідницького завдання або групового проекту		Тиждень 14	20
Разом			100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольне завдання	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Сутність та особливості етнонаціональної політики.			
Тиждень 1 Лекція 1	Поняття, зміст і особливості етнонаціональної політики. Науковий термін «етнонаціональна політика». Співвідношення та взаємообумовленість таких понять, як «політика», «влада», «держава», «державне управління» та «етнонаціональна політика». Зміст етнонаціональної політики та її особливості. Антидемократична етнонаціональна політика. Тоталітарна етнонаціональна політика. Авторитарна етнонаціональна політика, її мета, методи. Демократична етнонаціональна політика. Мета, ознаки ліберальної етнонаціональної політики. Напрямки теоретичних розробок щодо національного питання. Право національного самовизначення.	Робота на лекції	
Тиждень 1 Семинарське заняття 1	Термін «етнонаціональна політика». Співвідношення та взаємообумовленість таких понять, як «політика», «влада», «держава», «державне управління» та «етнонаціональна політика». Зміст етнонаціональної політики та її особливості.	Обговорення	3

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
Силабус навчальної дисципліни

		практичне завдання №1	3
Змістовний модуль 2. Функції та принципи етнонаціональної політики в Україні.			
Тиждень 2 Лекція 2	Основні функції та принципи етнонаціональної політики. Основні функції демократичної етнонаціональної політики. Загальні, універсальні, фундаментальні принципи демократичної етнонаціональної політики, визнані міжнародним правом (документи ООН, ЮНЕСКО, МОП, ОБСЄ та ін.) та апробовані багатьма західними країнами: принцип рівноправності, право на самовизначення, принцип суверенітету, принцип невтручання у внутрішні справи держав, принцип територіальної цілісності, принцип гармонізації індивідуальних прав людини та групових, колективних прав етнонаціональних спільнот.	Робота на лекції	
Тиждень 2 Семинар 2	Основні функції демократичної етнонаціональної політики. Загальні, універсальні, фундаментальні принципи демократичної етнонаціональної політики, визнані міжнародним правом	обговорення	3
		практичне завдання №2	3
Змістовий модуль 3. Суб'єкти етнонаціональної політики.			
Тиждень 3 Лекція 3	Суб'єкти етнонаціональної політики та їх особливості. Держава, як основний суб'єкт етнонаціональної політики. Головна мета та зміст державної етнонаціональної політики України. Система організаційної структури управління національною сферою. Роль етнічних груп, політичних організацій, рухів у визначенні етнонаціональної політики. «Політизована етнічність», провідний суб'єкт етнонаціональної політики. Етнополітична поведінка суб'єкта етнонаціональної політики. Форми етнополітичної діяльності нації-держави, засади політики у сфері міжнаціональних відносин.	Робота на лекції	

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
Силабус навчальної дисципліни**

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольне завдання	Кількість балів
Тиждень 3 Семинарське заняття 3	Суб'єкти етнополітичної політики та їх особливості. Система організаційної структури управління етнополітичною сферою. Роль етнічних груп, політичних організацій, рухів у визначенні етнополітичної політики. «Політизована етнічність», провідний суб'єкт етнополітичної політики.	обговорення	
		Практичне завдання № 3	3
Змістовний модуль 4. Етнополітичні відносини в поліетнічній державі			
Тиждень 4 Лекція 4	Специфіка етнополітичних відносин. Поняття «етнополітичні відносини». Вплив внутрішніх та зовнішніх чинників на етнополітичні відносини. Етнічне розмежування та етнічне згуртування. Емпіричні референти стану міжетнічних відносин: поширеність міжетнічних контактів та підстави, на яких вони виникають, їхній добровільний або примусовий характер; факти дискримінації, ущемлення прав та інтересів окремих, наявність та розповсюдженість зіткнень, конфліктів між представниками різних етносів.	Робота на лекції	
Тиждень 4 Семинарське заняття 4	Етнічні стереотипи та етнічні установки. Виявлення конфліктного потенціалу міжетнічних відносин. Типологія міжетнічних відносин за їх суб'єктами. Інтереси нації, етнічних меншин. Причини зіткнення етнічних та національних інтересів. Конфлікт інтересів всередині етнічних меншин. Захист етнічних та національних інтересів як головне завдання етнополітичної політики.	Обговорення	3
		Практичне завдання № 4	3
Змістовний модуль 5. Становлення української етнополітичної політики			
Тиждень 5 Лекція 5	Етапи становлення української етнополітичної політики та їх особливості. Перші кроки втілення етнополітичної політики в УНР. Перший законодавчий акт Центральної Ради в галузі етнополітики - I Універсал. Програма діяльності УНР у сфері міжнаціональних відносин. IV Універсал Центральної Ради. Підвалини формування політики у сфері регулювання міжетнічних відносин у період існування Української Народної Республіки. Новий напрям і зміст етнополітики в кінці	Робота на лекції	

	1920-х – на початку 1930-х рр. Кардинальні зміни в національній політиці, пов'язані з остаточним оформленням у СРСР командно-адміністративної системи. Сталінська національна політика. Голодомор 1932-1933 рр. Суперечливість етнонаціональної політики УРСР.		
Тиждень 5 Семінарське заняття 5	Етнонаціональна політика УРСР. Етнонаціональна політика в 1990- роки.	Обговорення	3
		Практичне завдання № 5	3
Змістовний модуль 6. Етнонаціональна політики в сучасній Україні			
Тиждень 6 Лекція 6	Стратегія етнонаціонального розвитку незалежної України. Причини, що обумовлюють необхідність формування державної етнонаціональної політики України. Основні напрямки державної етнонаціональної політики України. Механізм реалізації етнонаціональної політики. Зміст «Концепції державної етнонаціональної політики». Пріоритети етнонаціональної політики.	Робота на лекції	
Тиждень 6 Семінарське завдання 6	Стратегія етнонаціонального розвитку незалежної України. Зміст «Концепції державної етнонаціональної політики». Пріоритети етнонаціональної політики.	Обговорення	3
		Практичне завдання 6	3
Змістовний модуль 7. Політико-правова база та засади етнонаціональної політики України.			
Тиждень 7 Лекція 7	Створення політико-правової бази етнонаціональної політики в Україні. Закріплення концептуальних засад української етнонаціональної політики в Декларації про державний суверенітет України, Акті проголошення незалежності України та Конституції України. Закони України, що регулюють етнонаціональні відносини. Застосування в національному законодавстві та на практиці міжнародного досвіду. Головна ідея українських правових актів сфері етнонаціонального розвитку.	Робота на лекції	
Тиждень 7 Семінарське заняття 7	Закони України, що регулюють етнонаціональні відносини. Застосування в національному законодавстві та на практиці міжнародного досвіду. Головна ідея українських правових актів сфері етнонаціонального розвитку	Обговорення	3
		Практичне завдання № 7	3
Змістовний модуль 8. Актуальні проблеми етнонаціонального розвитку в Україні в кінці XX та в XXI столітті.			

Тиждень 8 Лекція 8	Особливості етнонаціонального складу в Україні «Національна більшість» та «етнічні меншини» в Україні. Найчисельніші етнospільноти в Україні. Етнічний склад українців у кінці ХХ ст. та в ХХІ ст. Етнoдемографічний склад населення України. Зміни національного складу населення України: західні і центральні області України, південно-східні області. Етномовний склад населення України. Врахування етнонаціонального складу населення країни в етнонаціональній політиці.	Робота на лекції	
Тиждень 8 Семінарське заняття 8	Етномовний склад населення України. Врахування етнонаціонального складу населення країни в етнонаціональній політиці.	Обговорення	
Тиждень 9 Лекція 9	Етнонаціональні проблеми в Україні та їх розв'язання. Наслідки постійного переформатування центрального органу управління етнонаціональними процесами. Проблеми координації, оперативності прийняття рішень у сфері етнополітики та фінансування галузі. Стратегічні помилки в галузі національного будівництва. Активізація федералістських, автономістських та сепаратистських рухів у Криму, Закарпатті та Буковині.	Робота на лекції	
Тиждень 9 Семінарське заняття 9	Стратегічні помилки в галузі національного будівництва. Активізація федералістських, автономістських та сепаратистських рухів у Криму, Закарпатті та Буковині.	Обговорення	3
Тиждень 10 Лекція 10	Етнонаціональні проблеми в Україні та їх розв'язання. Етнонаціоналістичні політичні рухи (праве крило): росіян і кримських татар у Криму; румунів у Чернівецькій області; русинів у Закарпатській області; посилення політизації національних меншин, особливо російської, румунської, німецької і угорської, які вимагали національно-територіальної автономії, створення політичних партій на етнічній основі; поява претензій громадських об'єднань деяких національних меншин, насамперед проросійських політичних сил на місцях, на самоврядування з функціями владних структур (Крим, південно-східні області України); виокремлення національними меншинами економічної та політичної проблематики, зумовленої високим рівнем безробіття, складністю набуття громадянства, політико-правовим статусом междлісу, облаштуванням депортованих в Україні тощо; проблема регіоналізму та регіоналізації	Робота на лекції	

	економічного життя; у Криму неодноразово громадськими об'єднаннями росіян порушувалося питання створення своїх власних органів національного самоврядування на зразок меджлісів кримських татар та фольскрату німців у Криму. Використання Росією пропаганди як інструменту тиску на Україну (заяви «утиски» російської меншини) для досягнення імперських зовнішньополітичних цілей.		
Тиждень 10 Семінарське заняття 10	Виокремлення національними меншинами економічної та політичної проблематики, зумовленої високим рівнем безробіття, складністю набуття громадянства, політико-правовим статусом меджлісу, облаштуванням депортованих в Україні тощо; проблема регіоналізму та регіоналізації економічного життя.	Обговорення	3
Тиждень 11 Лекція 11	Участь національних меншин в політичному управлінні. Відсутність політичних партій нацменшин загальнонаціонального. Вільний доступ до представницьких органів влади нацменшин на місцевому рівні. Подолання ментальної роздвоєності, що виникла внаслідок тривалого ідеологічного впливу в роки колоніальної залежності України. Потреба міжнародних діалогів з контрверсійних питань історії, культури, суспільного життя заради пошуку порозуміння між громадянами всіх регіонів України. Механізми захисту прав національних меншин. Підходи до формування політики реалізації прав національних меншин.	Робота на лекції	
Тиждень 11 Семінарське заняття 11	Механізми захисту прав національних меншин. Підходи до формування політики реалізації прав національних меншин.	Обговорення	3
		Практичне завдання № 8	3
Змістовний модуль 9. Етномультікультурність в Україні			
Тиждень Лекція 12	Толерантність в етнонаціональній сфері. Толерантність як загальнолюдська цінність. Зростання актуальності проблеми толерантності в умовах глобалізації. Реалізація принципу толерантності на державному рівні. Толерантність в етнонаціональній сфері. Визначення поняття «міжетнічна	Робота на лекції	

	толерантність», «міжнаціональна толерантність». Основні прояви нетолерантності в етнонаціональній сфері. Толерантність як індиферентність до етнічних відмінностей. Толерантність в етнонаціональній політиці. Практична цінність ідеї толерантності. Соціально-психологічні механізми формування толерантних стосунків між етнічними групами.		
Тиждень 12 Семінарське заняття 9	Толерантність в етнонаціональній політиці. Практична цінність ідеї толерантності. Соціально-психологічні механізми формування толерантних стосунків між етнічними групами.	Обговорення	3
Тиждень 13 Лекція 9	Реалізації права на національно-культурний розвиток в Україні. Термін «етномультикультуралізм». Забезпечення корінними народами та етнomenшинами свого права на збереження і розвиток власної національної культури, рідної мови, національних традицій. Шляхи реалізації права на національно-культурний розвиток в Україні. Проблеми та дискусії щодо реалізації політики етномультикультурності в Україні.	Робота на лекції	
Тиждень 13 Семінарське заняття	Шляхи реалізації права на національно-культурний розвиток в Україні. Проблеми та дискусії щодо реалізації політики етномультикультурності в Україні.	Обговорення	3
		Практичне завдання № 9	3
Змістовний модуль 10. Етнонаціональна політика в період російсько-української війни			
Тиждень 14 Лекція 10	Особливості етнонаціональної політики в період гібридної та повномасштабної російсько-української війни. Вплив російського чинника на етнонаціональну політику в Україні. Запобігання внутрішніх конфліктів на ґрунті етнічності в Україні. з метою дезінтеграції суспільства. «План заходів щодо нейтралізації негативного впливу ЗМІ на російськомовне населення» розроблених Міністерством України у справах національностей, міграції та культів в 1990-х роках. Спроби Росії в 2000-х роках використати російську національну меншину для виправдання агресивної політики щодо України. Використання Росією відсутності в Україні єдиної національної ідентифікації до початку війни. Практики маніпулювання	Робота на лекції	

	індивідуальною і груповою свідомістю, спрямовані на насадження ціннісних орієнтирів «русского мира».		
Тиждень 14 Семінарськ е заняття 14	Вплив російського чинника на етнонаціональну політику в Україні. Запобігання внутрішніх конфліктів на ґрунті етнічності в Україні. з метою дезінтеграції суспільства.	Обговорення	3
		Практичне завдання № 10	3
			60
Підсумковий контроль			40
Всього			100

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Коршук Р. М. Етнополітологія : навч. посіб. Київ : Алерта, 2018. 200 с.
2. Національні меншини України в політичних процесах ХХ – ХХІ століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В. О. (керівник), Калакура О. Я., Ковач Л. Л., Коцур В. В., Кочан Н. І., Ляшенко О. О., Ніколаєць Ю. О., Новородовський В. В., Панчук М. І. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.
3. Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини : навч. посіб. Харків : Право, 2019. – 310 с.
4. Ткаченко Є.В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин : навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 315 с.
5. Вітман К. М., Краснопольська Т. М. Державне регулювання міжнаціональних відносин : навч. метод. посіб. для здобувачів вищої освіти . Одеса : Фенікс, 2021. 40 с.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

1. Вавринчук, М.П. Етнополітична безпека в системі національної безпеки України на етапі сучасного державотворення : монографія. Київ : Правова єдність, 2009. 288 с.
2. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичний супровід управлінських рішень з реалізації державної етнонаціональної політики. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2009. Вип. 23. С. 139-155.
3. Етнонаціональна структура українського суспільства: Довідник. Київ: Наукова думка, 2018. 344 с.
4. Євтух В.Б., Трощинський В.П., Галушко К.Ю. та ін. Етносоціологія: терміни та поняття: навч. пос. Київ : Вид. УАННП “Фенікс”, 2019. 280 с.
5. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. Харків: ЦОІ, 2001. 176 с.
6. Коцур А.П., Мандрик М.В. Національна ідея в інтелектуальній спадщині української та російської еліти кінця ХVІІІ – ХХ століття. Чернівці: Золоті литаври, 2019. 203 с.
7. Лойко Л.І. Громадські організації етнічних меншин України: природа, легітимність, діяльність : монографія. Київ: ПЦ «Фоліант», 2018. 634 с.
8. Міжнаціональні відносини і національні меншини України: Стан, перспективи / Р.Ш. Чілачава (упоряд.), Т.І. Пилипенко (упоряд.). Київ : Голов. спец. ред. літ. мовами нац. меншин України, 2017. 384 с.
9. Нагорна Л.П. Національна ідентичність в Україні / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. Київ : ШПЕНД, 2019. 271 с.
10. Основи етнодержавознавства: підруч. для студ. гуманіт. спец. вищ. закл. осв. / Ю.І. Римаренко (від. ред.). Київ : Либідь, 2018. 656 с.
11. Ситник П.К., Дербак А.П. Проблема формування національної самосвідомості в Україні: Монографія. Київ : НІСД, 2018. 226 с.
12. Тейлор Ч. Мультикультуралізм і «Політика визнання»: Київ: Альтерпрес, 2017. 172 с.
13. Євтух В.Б., Трощинський В.П., Галушко К.Ю. та ін. Етносоціологія: терміни та поняття: навч. пос. Київ: Вид. УАННП “Фенікс”, 2019. 280 с.
14. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. Харків : ЦОІ, 2001. 176 с.
15. Рафальський О. О. Консолідація українського суспільства: етнополітичний вимір. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. 400 с.
16. Guelke A. The Multifaceted Nature of Ethno-Nationalism. *The Multifaceted Nature of Ethno-Nationalism. The Challenges of Ethno-Nationalism. Case Studies in Identity Politics*. 2010. P. 1-13.
17. Bonikowski V. Ethno-nationalist populism and the mobilization. *Br J Sociol*. 2017. S.181-213.
18. Connor W. Ethnic nationalism as a political force. *World Affairs*. Vol. 133, No. 2. P. 91-97.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Асланов С. А. Теоретико-методологічні засади державної етнонаціональної політики в Україні та в деяких зарубіжних країнах: окремі політико-правові аспекти. *Актуальні проблеми державного управління*. 2008. № 2. С. 304-309. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2008_2_40
2. Гопич М. К. Сучасні аспекти реалізації етнонаціональної політики в Україні органами місцевого самоврядування. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 4. С. 3-5. URL :

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
Силабус навчальної дисципліни

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2013_4_3

3. Донбас в етнополітичному вимірі авт. кол.: В. Котигоренко (кер.) та ін. : монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса, 2014. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi55/0040912.pdf>
4. Етнополітичний контекст соціокультурних трансформацій у сучасній Україні редкол.: О. О. Рафальський (голов.), В. Войналович, Л. Нагорна : монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2017 URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi57/0041882.pdf>
5. Кривицька, О.В. Демаркаційні лінії в етнополітичному просторі України : монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi55/0040910.pdf>
6. Горішна Н. Політика українізації в УРСР – засіб етнонаціональної мобілізації. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія.* 2014. Вип. 1(1). С. 49–55. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ist_2014_1\(1\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ist_2014_1(1)_13)
7. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичний супровід управлінських рішень з реалізації державної етнонаціональної політики. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.* 2009. Вип. 23. С.139-155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2009_23_12
8. Іщенко І. Етнонаціональна політика в контексті управління нестабільністю суспільства. *Гілея: науковий вісник.* 2014. Вип. 83. С. 349-354. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2014_83_94
9. Куц Ю. О. Етнонаціональна політика України – головний напрям управління етнонаціональною сферою. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ.* 2000. № 12(1). С. 256-260. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2000_12\(1\)_53](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2000_12(1)_53)
10. Сичова М. Розвиток та значення міжетнічної толерантності в стратегії державної етнонаціональної політики. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України.* 2010. Вип. 2. С. 253-259. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2010_2_35

РЕГУЛЯЦІЇ І ПОЛІТИКИ КУРСУ

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування занять обов'язкове.

Завдання мають бути виконанні в зазначені терміни.

Пропуски занять, незалежно від причини підлягають відпрацюванню у години консультацій.

За умови систематичних пропусків може бути застосована процедура повторного вивчення дисципліни (див. посилання на Положення у додатку до силабусу).

Політика академічної доброчесності

Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства – це *плагіат*. Використання будь-якої інформації (текст, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно процитовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтесь з викладачем. До студентів, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (див. посилання на Кодекс академічної доброчесності ЗНУ в додатку до силабусу).

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Під час занять персональні електронні пристрої (телефони, ПК) можна використовувати лише за умови виробничої необхідності (за погодженням з викладачем). Мобільні телефони повинні бути переведені на беззвучний режим. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо.

Комунікація

Очікується, що студенти перевірятимуть свою електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle та реагуватимуть своєчасно. Всі робочі оголошення можуть надсилатися через старосту, на електронну пошту та розміщуватимуться в Moodle. Будь ласка, перевіряйте повідомлення вчасно. *Ел. пошта має бути підписана справжнім ім'ям і прізвищем.*

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2023-2024 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2023-2024 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ:** <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методикку проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8ggt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога Марті Ірини Вадимівни (061)228-15-84, (099)253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Борисов Костянтин Борисович**
Електронна адреса: uv@znu.edu.ua Гаряча лінія: Тел. [\(061\) 228-75-50](tel:+380612287550)

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): <https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>